

МИНИСТЕРСТВО НА ЗЕМЕДЕЛИЕТО И ХРАНИТЕ

СОФИЯ 1040, бул. "Христо Ботев" № 55

№ 194 – юни 2012

СИСТЕМА ЗА ЗЕМЕДЕЛСКА СЧЕТОВОДНА ИНФОРМАЦИЯ

А
Г
Р
О

С
Т
А
Т
И
С
Т
И
К
А

2009 година

РЕЗУЛТАТИ И АНАЛИЗИ

СЪДЪРЖАНИЕ

1. СТРУКТУРА НА ЗЕМЕДЕЛСКИТЕ СТОПАНСТВА – СЗСИ'2009 – използвана земенделска площ (ИЗП), брой животни, вложен труд.....	3
2. ИКОНОМИЧЕСКИ РЕЗУЛТАТИ – СЗСИ'2009 – брутна продукция и разходи.....	4
3. ИКОНОМИЧЕСКИ РЕЗУЛТАТИ – СЗСИ'2009 – специфичните разходи за растениевъдство и за животновъдство.....	5
4. ИКОНОМИЧЕСКИ РЕЗУЛТАТИ – СЗСИ'2009 – междинно потребление и нетен доход.....	6
5. ТАБЛИЦА 1. СРЕДНИ РЕЗУЛТАТИ НА СТОПАНСТВОТА, ГРУПИРАНИ ПО ИКОНОМИЧЕСКИ РАЗМЕР – СЗСИ'2009	7
6. ТАБЛИЦА 2. СРЕДНИ РЕЗУЛТАТИ НА РАСТЕНИЕВЪДНИТЕ СТОПАНСТВА, ГРУПИРАНИ ПО СПЕЦИАЛИЗАЦИЯ - СЗСИ'2009	8
7. ТАБЛИЦА 3. СРЕДНИ РЕЗУЛТАТИ НА ЖИВОТНОВЪДНИТЕ СТОПАНСТВОТА, ГРУПИРАНИ ПО СПЕЦИАЛИЗАЦИЯ – СЗСИ'2009.....	9
8. ТАБЛИЦА 4. СРЕДНИ РЕЗУЛТАТИ ОТ СЗСИ ЗА ПЕРИОДА 2005-2009 ГОДИНА.....	10
9. АНАЛИЗ НА РЕЗУЛТАТИ ОТ СЗСИ ЗА ПЕРИОДА 2005-2009 ГОДИНА.....	11
10. МЕТОДОЛОГИЯ, ИЗПОЛЗВАНИ ДЕФИНИЦИИ.....	12
11. ИКОНОМИЧЕСКИ ИНДИКАТОРИ, СЪГЛАСНО МЕТОДОЛОГИЯТА НА ЕС ЗА СЗСИ.....	15
12. ИЗПОЛЗВАНИ СЪКРАЩЕНИЯ И ЗНАЦИ.....	16

СТРУКТУРА НА ЗЕМЕДЕЛСКИТЕ СТОПАНСТВА – СЗСИ 2009

ИЗПОЛЗВАНА ЗЕМЕДЕЛСКА ПЛОЩ, БРОЙ ЖИВОТНИ, ВЛОЖЕН ТРУД

Средната ИЗП на стопанство е 348 дка, като 90 % е взета под наем.

Най-голям е размерът на средната земеделска площ в стопанствата, специализирани в отглеждането на полски култури – 738 дка. Така 76% от средната ИЗП за страната е заета от зърнени и маслодайни култури, като в стопанствата с голям икономически размер (40 ик. ед. и повече) този процент достига 88%. Съответно 177 дка и 127 дка се използват от стопанствата, отглеждащи трайни насаждения и тревопасни животни. Най-малък е размерът на средната ИЗП при стопанствата, отглеждащи зеленчуци и гъби – 27 дка, както и при специализираните в отглеждането на свине и птици – 30 дка.

Най-висок е делът на наетата земя в стопанствата с голям (40 ик. ед. и повече) и среден икономически размер (от 8-39 ик. ед.) – съответно 96% и 88% от средната ИЗП. В стопанствата с малък икономически размер (до 8 ик. ед.) използваната собствената земя представлява почти 1/3.

Средно 5 млечни крави, 33 овце-майки, 8 свине и 31 птици се отглеждат в животновъдните стопанства.

Средно 15 говеда и 54 овце има в стопанствата, специализирани в отглеждането на тревопасни животни. В стопанствата, специализирани в отглеждането на свине и птици, има средно по 196 свине и 813 птици.

Средният обем на вложения труд от земеделските стопанства е равен на 2,2 ГРЕ, което е еквивалентът на труда на двама целогодишно заети работници на пълен работен ден.

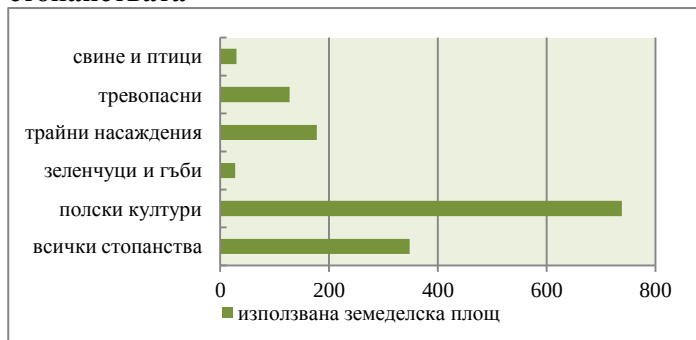
Най-много е вложеният труд при стопанствата, специализирани в отглеждането на трайни насаждения – почти 3 годишни работни единици (ГРЕ). При останалите специализации вложеният труд е около средния за страната – 2 ГРЕ.

Средно половината от труда се извършва от неплатена работна ръка.

В животновъдните стопанства делът на труда, вложен от неплатена работна ръка, е 65%, а в растениевъдните - близо 40%.

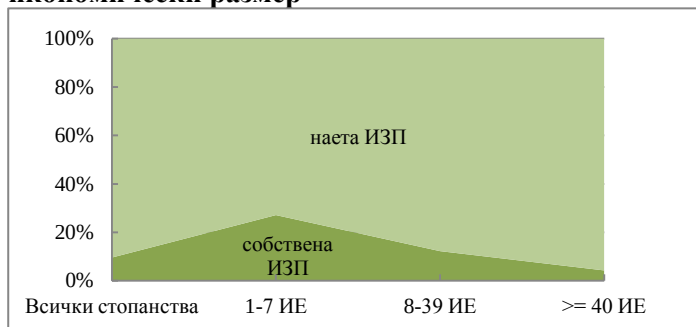
За 232 човекодни се обработва най-голяма площ в растениевъдните стопанства. На първо място са стопанствата, специализирани в отглеждането на полски култури – 309 дка, следвани от тези, отглеждащи трайни насаждения – 63 дка и зеленчуци и гъби – 13 дка.

Графика 1. Средната ИЗП (дка) по специализация на стопанствата

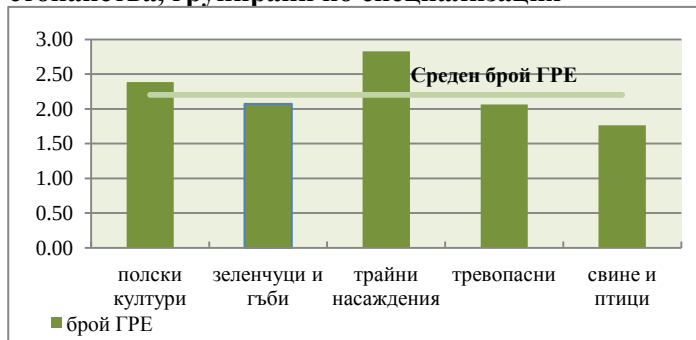
Източник: МЗХ, отдел "Агrostатистика", СЗСИ'2009

Графика 2. Дял на собствената и наетата ИЗП в средната ИЗП на стопанствата, групирани по икономически размер

Източник: МЗХ, отдел "Агrostатистика", СЗСИ'2009

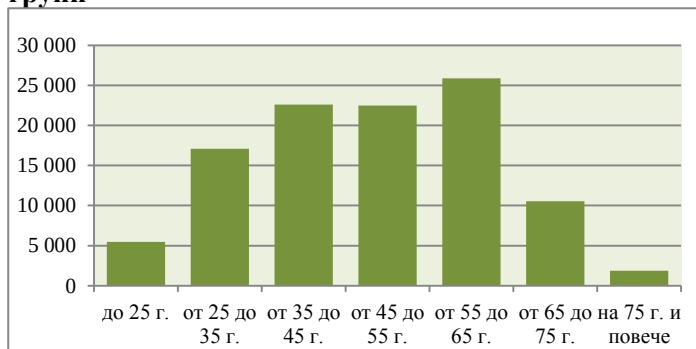
Графика 3. Брой ГРЕ, вложени от земеделските стопанства, групирани по специализация

Източник: МЗХ, отдел "Агrostатистика", СЗСИ'2009

Средната възраст на управителите на професионалните стопанства през 2009 е 47 години.

Графика 4. Възрастова структура на управителите на земеделските стопанства – брой по възрастови групи

Източник: МЗХ, отдел "Агrostатистика", СЗСИ'2009

ИКОНОМИЧЕСКИ РЕЗУЛТАТИ – СЗСИ 2009

БРУТНА ПРОДУКЦИЯ И РАЗХОДИ

Средната брутна продукция през 2009 г. намалява спрямо предходната година с 9%.

Средната брутна продукция (БП) на земеделските стопанства през 2009 г. е в размер на 48 хил. лв., като стойността на средната БП в растениевъдните стопанства е над 2 пъти по-висока от тази, произведена в стопанствата, специализирани в отглеждането на животни.

Най-висока е стойността на средната БП на стопанствата, специализирани в отглеждането на полски култури – 69 хил. лв., а най-ниска – на стопанствата, отглеждащи тревопасни животни – 26 хил. лв.

65% от средната брутна продукция на професионалните стопанства е от растениевъдство.

Средната БП в професионалните стопанства се формира, както следва: 65% продукция от растениевъдство, 30% продукция от животновъдство и 5% други приходи.

При стопанствата с малък размер (до 8 ик.ед.) дялът на БП от растениевъдство е малко над 1/2 от средната БП, като с нарастване на размера на стопанствата този дял се увеличава, достигайки до 75% в стопанствата с голям икономически размер (40 ик.ед. и повече).

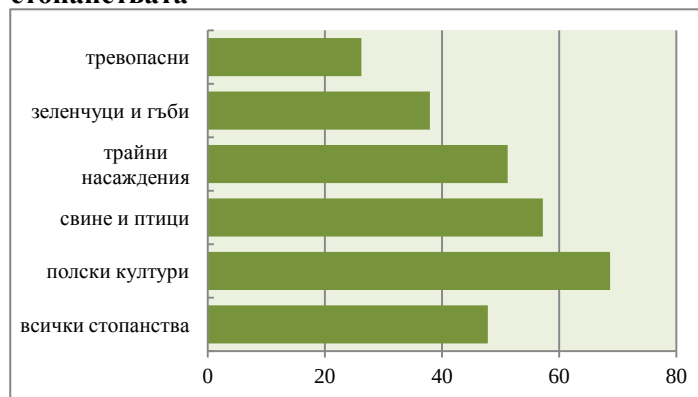
В стопанствата, специализирани в отглеждането на селскостопански животни, с най-висок дял в средната БП от животновъдство е продукцията от краве мляко – 30%, а в растениевъдните стопанства БП от зърнени култури достига 41% от средната БП от растениевъдство.

51 хил. лв. са средните разходи на професионалните стопанства през 2009 г.

Спрямо 2008 г. средните разходи на професионалните стопанства бележат незначителен ръст от 5%. Над два пъти по-високи са разходите на растениевъдните стопанства спрямо животновъдните. В растениевъдните стопанства те достигат 71,6 хил. лв., а в животновъдните – 30,1 хил. лв.

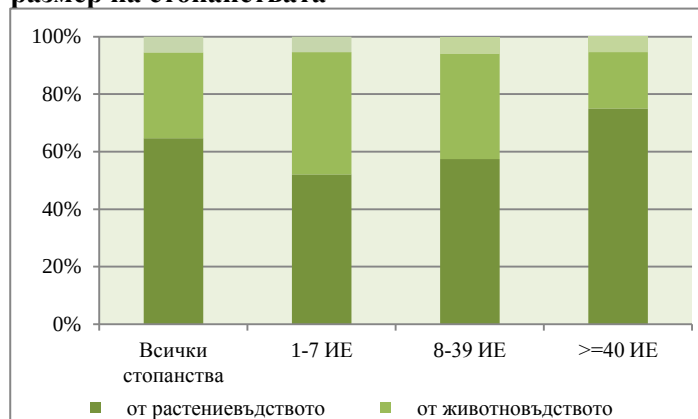
Специфичните разходи имат най-голям дял – около 40% за всички стопанства. Дялът на разходите за наем на земя, труд и капитал е най-малък при стопанствата с малък икономически размер (до 8 ик.ед.) – 20%, и достига почти 30% при стопанствата с голям размер (40 ик.ед. и повече). Обратна зависимост се наблюдава при другите общи разходи. Техният дял е най-висок при стопанствата с малък размер (до 8 ик.ед.) и намалява с нарастване на икономическия размер.

Графика 5. Средна БП (хил. лв.) по специализация на стопанствата

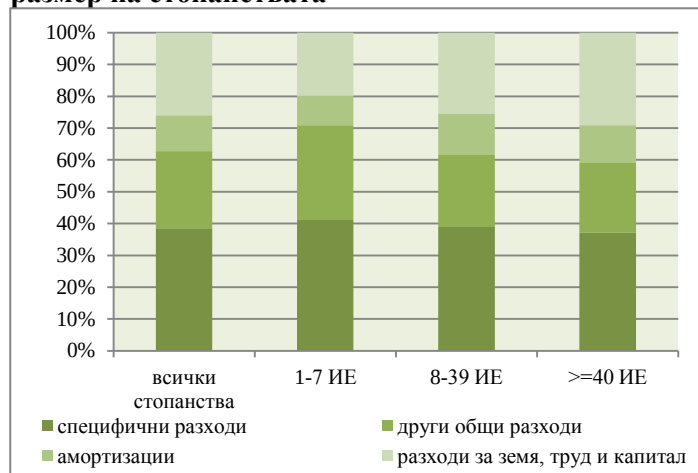
Източник: МЗХ, отдел "Агростатистика", СЗСИ'2009

Графика 6. Структура на БП по икономически размер на стопанствата

Източник: МЗХ, отдел "Агростатистика", СЗСИ'2009

Графика 7. Структура на разходите по икономически размер на стопанствата

Източник: МЗХ, отдел "Агростатистика", СЗСИ'2009

ИКОНОМИЧЕСКИ РЕЗУЛТАТИ – СЗСИ 2009

СПЕЦИФИЧНИТЕ РАЗХОДИ ЗА РАСТЕНИЕВЪДСТВО И ЗА ЖИВОТНОВЪДСТВО

66% от средните специфични разходи в растениевъдството на стопанствата, специализирани в отглеждането на земеделски култури, са за торове и препарати.

21 % от общите средни разходи са за средства за закупуване на семена и посадъчен материал. Стопаните, отглеждащи зеленчуци и гъби, изразходват 36% за същите. Едва 8% е дялът на собствените вложени семена от земеделските стопани. Най-голям е техният дял при полските култури, а най-малък – при стопанствата, отглеждащи трайни насаждения.

Дялът на разходите за торове и препарати остава значителен и през 2009 г. В стопанствата, отглеждащи трайни насаждения, 42% от специфичните разходи са за препарати за растителна защита и 22% за торове. Обратна е пропорционалността при стопанствата, отглеждащи полски култури – съответно 22% и 45%.

35% е дялът на специфичните разходи за растениевъдство в brutната продукция от растениевъдство.

Най-голям е дялът при стопанствата с голям икономически размер (40 ик.ед. и повече) и достига 34%. По-малък е при стопанствата с размер от 8 до 39 ик.ед. – 24% и най-малък при стопанствата с малък размер (до 8 ик.ед.) – 13%.

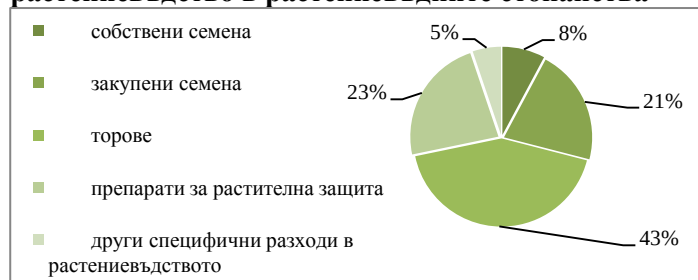
89% от специфичните разходи в животновъдството са за фуражи.

През 2009 г. специфичните разходи за животновъдство в животновъдните стопанства достигат около 16 хил. лв. Структурата на специфичните разходи за животновъдство се запазва както през 2008 г., а разходите за закупуване на фураж представляват около 70% от общите специфични разходи. Над $\frac{3}{4}$ е дялът на закупения фураж от стопанствата, специализирани в отглеждането на свине и птици.

62% е дялът на специфичните разходи за животновъдство в brutната продукция от животновъдство.

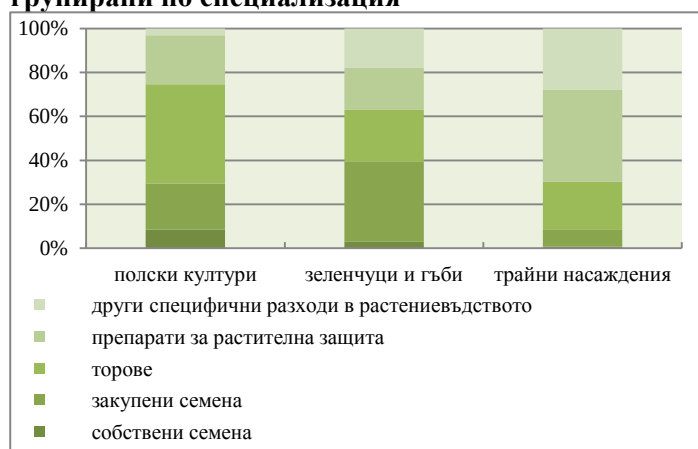
$\frac{3}{4}$ от brutната продукция от животновъдство са специфичните разходи за животновъдство при стопанствата с голям икономически размер (40 ик.ед. и повече), като този дял при стопанствата с малък размер намалява до $\frac{1}{2}$ от brutната продукция.

Графика 8. Структура на специфичните разходи за растениевъдство в растениевъдните стопанства

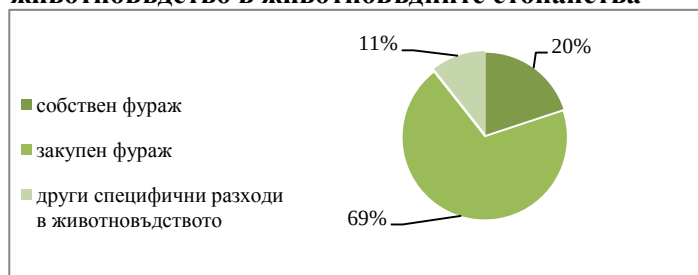
Източник: МЗХ, отдел "Агростатистика", СЗСИ'2009

Графика 9. Структура на специфичните разходи за растениевъдство в растениевъдните стопанства, групирани по специализация

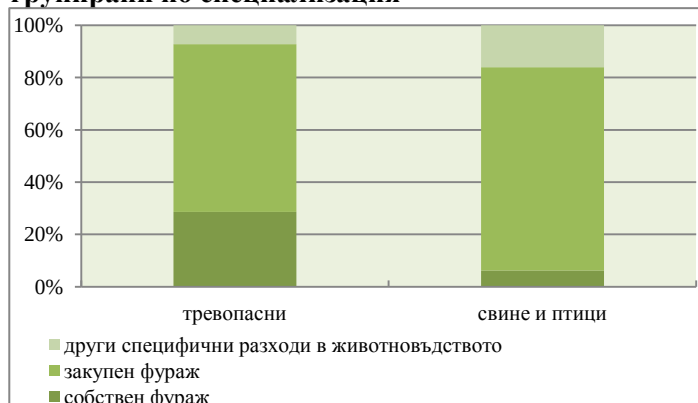
Източник: МЗХ, отдел "Агростатистика", СЗСИ'2009

Графика 10. Структура на специфичните разходи за животновъдство в животновъдните стопанства

Източник: МЗХ, отдел "Агростатистика", СЗСИ'2009

Графика 11. Структура на специфичните разходи за животновъдство в животновъдните стопанства, групирани по специализация

Източник: МЗХ, отдел "Агростатистика", СЗСИ'2009

ИКОНОМИЧЕСКИ РЕЗУЛТАТИ – СЗСИ 2009

МЕЖДИННО ПОТРЕБЛЕНИЕ И НЕТЕН ДОХОД

Делът на междинното потребление е близо 67% от брутната продукция.

През 2009 г. междинното потребление средно за всички професионални стопанства достига 32 хил. лв., което представлява незначително нарастване спрямо 2008 г. – с 3%. Най-голямо като абсолютна стойност е в стопанствата, специализирани в отглеждането на полски култури и свине и птици.

Най-висок е делът на междинното потребление в брутната продукция при стопанствата, отглеждащи тревопасни животни – 72%, а най-нисък при стопанствата, отглеждащи трайни насаждения – 44%.

През 2009 година се наблюдава намаление на средния нетен доход на професионалните стопанства в страната.

Средният нетен доход на професионалните стопанства през 2009 година достига 10,2 хил. лв., което е намаление с 22% спрямо този, реализиран през 2008 г.

С най-висок среден нетен доход са стопанствата, специализирани в отглеждането на полски култури (16,3 хил. лв.), следвани от тези, специализирани в отглеждането на свине и птици (11 хил. лв.). Най-нисък нетен доход е реализиран в стопанствата, отглеждащи трайни насаждения (0,2 хил. лв.).

Субсидиите формират над 130% от средния нетен доход. Почти с 50% по-високи субсидии са получени през 2009 г. в сравнение с предходната година.

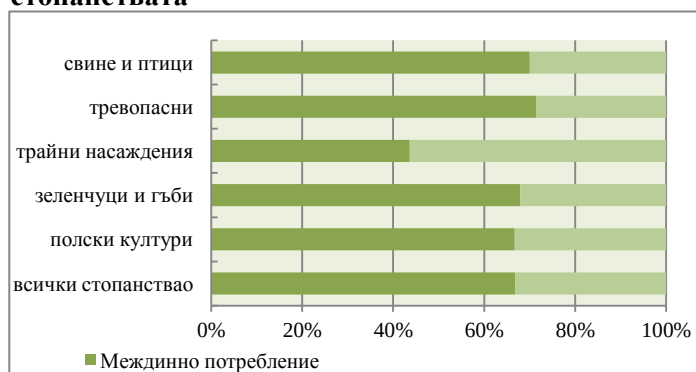
През 2009 г. средният размер на получените текущи субсидии (без тези за инвестиции) в професионалните стопанства е 13,3 хил. лв. По-висок е размерът на субсидиите в растениевъдния сектор (22,1 хил. лв.) спрямо животновъдния (5,0 хил. лв.). Субсидиите се формират основно от действащата схема за единно плащане на площ.

Делът на субсидиите в средния нетен доход варира в зависимост от специализацията на стопанствата, като в тези, специализирани в отглеждането на полски култури и трайни насаждения, те компенсират отрицателния нетен доход след изключването на субсидиите.

Делът на разходите за амортизация е средно 12% от брутната продукция, а делът на разходите за земя, труд и капитал – 28%.

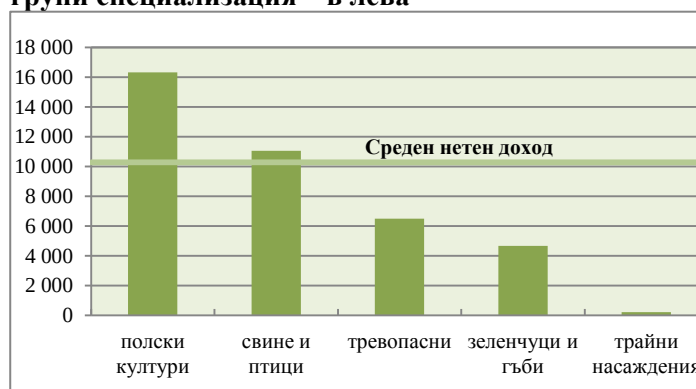
Тези показатели са най-високи при стопанствата, специализирани в отглеждането на трайни насаждения.

Графика 12. Дял на междинното потребление в брутната продукция по специализация на стопанствата

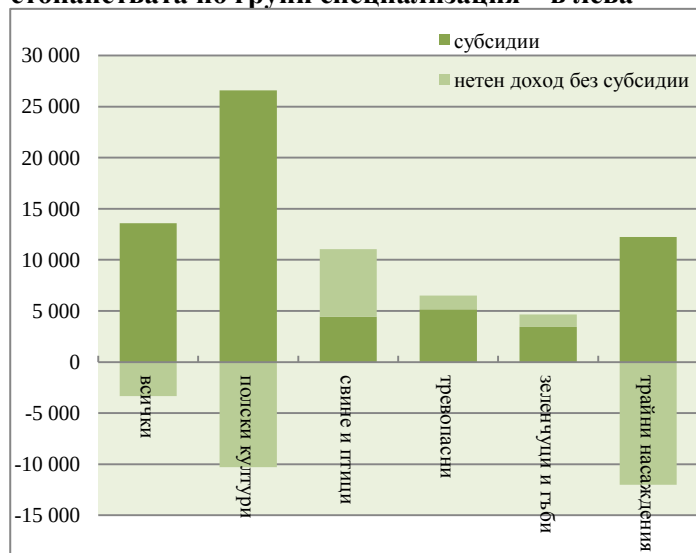
Източник: МЗХ, отдел "Агостатистика", СЗСИ'2009

Графика 13. Среден нетен доход на стопанствата по групи специализация – в лева

Източник: МЗХ, отдел "Агостатистика", СЗСИ'2009

Графика 14. Размер на субсидиите в нетния доход на стопанствата по групи специализация – в лева

Източник: МЗХ, отдел "Агостатистика", СЗСИ'2009

Делът на нетния доход, след изключването на субсидиите в БП, намалява през 2009 година и средната стойност общо за всички стопанства е отрицателна величина.

Делът на нетния доход, след изключването на субсидиите в БП е най-висок в стопанствата, специализирани в отглеждането на свине и птици – около 12%. По-малък е делът му при стопанствата, отглеждащи зеленчуци и гъби и тревопасни животни.

Таблица 1. Средни резултати на стопанствата, групирани по икономически размер – СЗСИ'2009

Наименование	Ед. мярка	Всички стопанства	икономически размер (в икономически единици (ИЕ))		
			от 1 до 7 ИЕ		
			от 1 до 7 ИЕ	от 8 до 39 ИЕ	40 и повече ИЕ
Стопанства в съвкупността	брой	105 893	94 640	7 925	3 328
Използвана земеделска площ	дка	348,05	70,67	677,57	7 451,49
от която наета	дка	314,77	51,51	594,75	7 134,61
Площи, заети с:					
зърнени култури	дка	185,45	19,86	323,44	4 566,05
маслодайни култури	дка	78,66	8,50	111,60	1 995,13
трайни насаждения	дка	13,59	4,82	40,77	198,40
зеленчуци	дка	1,95	0,81	3,86	29,82
Животни					
говеда и биволи	брой глави	6	4	23	33
овце	брой глави	23	21	38	43
Работна ръка					
еквивалент на пълна заетост	брой ГРЕ	2,20	1,49	3,33	19,62
от която неплатена	брой ГРЕ	1,14	1,19	0,91	0,30
Възраст на управителя	години	47	47	48	53
Икономически резултати					
+ Брутна продукция	лв.	47 837,26	18 261,56	91 503,91	784 915,20
от растениевъдството	лв.	30 922,58	9 501,87	52 537,36	588 604,37
от животновъдството	лв.	14 286,67	7 774,21	33 541,71	153 633,13
други приходи	лв.	2 628,01	985,47	5 424,85	42 677,71
- Междинно потребление - общо	лв.	31 962,59	11 274,85	61 473,31	549 997,81
специфични разходи в растениевъдството	лв.	10 709,47	2 325,71	17 961,55	231 854,15
специфични разходи в животновъдството	лв.	8 923,73	4 205,88	20 797,91	114 812,00
други общи разходи	лв.	12 329,39	4 743,26	22 713,85	203 331,66
+ Баланс на текущи субсидии и данъци	лв.	13 035,82	4 472,65	20 954,38	237 695,15
данъци и такси	лв.	233,44	46,91	687,26	4 457,33
субсидии	лв.	13 269,26	4 519,56	21 641,64	242 152,48
= Брутен доход	лв.	28 910,50	11 459,36	50 984,98	472 612,55
- Амортизации	лв.	5 729,78	1 467,44	12 680,29	110 389,25
= Нетна добавена стойност	лв.	23 180,71	9 991,92	38 304,69	362 223,29
- Разходи за земя, труд и капитал	лв.	13 242,53	3 149,58	25 462,78	271 161,22
разходи за заплати и осигуровки	лв.	6 824,74	2 217,75	14 457,84	119 659,72
наем за земя	лв.	4 657,79	545,91	6 737,09	116 638,33
лихви	лв.	1 759,99	385,92	4 267,84	34 863,17
+ Субсидии за инвестиции	лв.	324,85	0,88	2 031,13	5 474,45
= Нетен доход	лв.	10 263,04	6 843,22	14 873,04	96 536,52
Елементи от баланса (в края на периода)					
Дълготрайни материални активи - общо	лв.	69 068,23	31 670,72	176 434,96	876 889,66
земеделска земя и трайни насаждения	лв.	21 383,13	12 555,78	55 222,04	191 830,64
сгради	лв.	14 774,37	7 744,63	41 821,32	150 276,07
машини	лв.	25 348,24	5 762,96	58 898,48	502 412,53
животни в основните стада	лв.	6 792,41	4 853,34	19 417,85	31 870,04
Краткотрайни активи - общо	лв.	38 360,24	16 086,58	67 906,49	601 410,59
животни	лв.	3 607,44	2 491,03	6 360,95	28 798,49
други	лв.	34 752,80	13 595,55	61 545,54	572 612,10
Заеми и задължения - общо	лв.	21 785,97	3 160,71	59 402,44	461 867,23
дългосрочни	лв.	12 843,12	2 278,73	40 909,53	246 434,26
краткосрочни	лв.	8 942,85	881,98	18 492,91	215 432,97
Показатели					
Нетна добавена стойност на ГРЕ	лв/ГРЕ	10 536,69	6 705,99	11 502,91	18 461,94
Брутна продукция на дка	лв/дка	137,44	258,41	135,05	105,34
Разходи на дка	лв/дка	146,34	224,87	147,02	125,02
Субсидии на дка	лв/дка	39,06	63,97	34,94	33,23

Таблица 2. Средни резултати на растениевъдните стопанства, групирани по специализация - СЗСИ'2009

Наименование	Ед. мярка	Всички стопанства	специализирани в:		
			полски култури	зеленчуци и гъби	трайни насаждения
Стопанства в съвкупността	брой	53 059	40 564	6 537	5 958
Използвана земеделска площ	дка	587,91	738,51	27,38	177,61
от която наета	дка	539,66	688,73	17,81	97,31
Площи, заети с:					
зърнени култури	дка	346,80	449,89	10,35	14,13
пшеница	дка	227,90	295,88	6,44	8,06
ечемик	дка	60,68	78,43	1,42	4,89
маслодайни култури	дка	153,74	200,07	3,23	3,48
слънчоглед	дка	135,81	176,71	2,64	3,48
зеленчуци	дка	3,86	3,85	7,31	0,17
трайни насаждения	дка	26,70	14,16	2,02	139,19
Работна ръка					
еквивалент на пълна заетост	брой ГРЕ	2,40	2,39	2,07	2,83
от която неплатена	брой ГРЕ	0,97	0,92	1,32	0,86
Възраст на управителя	години	46	46	44	48
Икономически резултати					
+ Брутна продукция	лв.	62 964,16	68 719,95	37 957,88	51 213,51
от растениевъдство	лв.	57 209,79	63 727,14	25 514,44	47 613,48
зърнени култури	лв.	23 315,78	30 272,44	728,70	734,66
маслодайни култури	лв.	11 977,61	15 591,51	315,75	168,14
трайни насаждения	лв.	6 487,33	2 910,27	686,63	37 206,24
други приходи (вкл.от животновъдството)	лв.	5 754,37	4 992,81	12 443,45	3 600,03
- Междинно потребление - общо	лв.	40 717,52	45 824,49	25 764,25	22 353,92
специфични разходи в растениевъдството	лв.	20 333,32	23 769,72	9 196,97	9 155,76
собствени семена	лв.	1 591,41	2 027,01	272,99	72,29
закупени семена	лв.	4 307,38	4 993,61	3 342,49	693,86
торове	лв.	8 691,52	10 722,20	2 173,08	2 017,87
препарати за растителна защита	лв.	4 685,79	5 282,50	1 772,99	3 819,07
други специфични разходи в растениевъдството	лв.	1 057,23	744,40	1 635,42	2 552,67
други (вкл.специфични разходи в животновъдството)	лв.	20 384,20	22 054,77	16 567,28	13 198,16
+ Баланс на текущи субсидии и данъци	лв.	21 172,54	25 428,91	3 201,70	11 911,19
данъци и такси	лв.	377,64	418,37	218,28	275,22
субсидии	лв.	21 550,19	25 847,28	3 419,99	12 186,41
= Брутен доход	лв.	43 419,19	48 324,37	15 395,33	40 770,78
- Амортизация	лв.	9 173,41	9 150,09	3 197,12	15 889,50
= Нетна добавена стойност	лв.	34 245,78	39 174,29	12 198,21	24 881,29
- Разходи за земя, труд и капитал	лв.	21 751,27	23 605,84	7 553,49	24 702,60
разходи за заплати и осигуровки	лв.	10 268,30	10 376,01	5 541,10	14 721,67
наем за земя	лв.	8 590,57	10 823,18	438,65	2 334,36
лихви	лв.	2 892,40	2 406,64	1 573,73	7 646,56
+ Субсидии за инвестиции	лв.	583,74	755,69	10,95	41,54
= Нетен доход	лв.	13 078,26	16 324,14	4 655,67	220,23
Елементи от баланса (в края на периода)					
Дълготрайни материални активи	лв.	95 344,99	76 917,06	43 472,78	277 725,79
земеделска земя и трайни насаждения	лв.	36 725,64	20 924,00	15 097,05	168 041,58
сгради	лв.	14 371,45	12 482,36	14 054,41	27 581,09
машини	лв.	41 986,41	42 144,96	14 016,37	71 596,15
Краткотрайни активи (общо)	лв.	54 183,50	50 992,62	26 009,38	106 821,61
Заеми и задължения - общо	лв.	35 411,93	27 093,97	20 403,13	108 512,31
дългосрочни	лв.	21 093,11	13 934,69	15 447,22	76 025,66
краткосрочни	лв.	14 318,82	13 159,28	4 955,92	32 486,66
Показатели					
Нетна добавена стойност на ГРЕ	лв/ГРЕ	14 279,05	16 412,43	5 878,85	8 788,42
Брутна продукция на дка	лв/дка	107,10	93,05	1 386,53	288,34
Разходи на дка	лв/дка	121,86	106,40	1 333,82	354,40
Субсидии на дка	лв/дка	37,65	36,02	125,33	68,85

Източник: МЗХ, отдел "Агостатистика", Система за земеделска счетоводна информация'2009

Таблица 3. Средни резултати на животновъдните стопанства, групирани по специализация - СЗСИ'2009

Наименование	Ед. мярка	Всички стопанства	специализирани в:	
			тревопасни	свине и птици
Стопанства в съвкупността	брой	52 834	41 936	10 899
Използвана земеделска площ	дка	107.17	127.26	29.89
Брой животни:				
Говеда и биволи	брой глави	12	15	0
млечни крави и биволици	брой глави	5	6	0
Овце	брой глави	43	54	1
овце-майки	брой глави	33	41	1
Свине	брой глави	8	0	196*
Птици	брой глави	31	0	813*
Работна ръка				
еквивалент на пълна заетост	брой ГРЕ	2,00	2,07	1,76
<i>от която неплатена</i>	брой ГРЕ	1,31	1,38	1,02
Възраст на управителя	години	49	49	51
Икономически резултати				
+ Брутна продукция	лв.	32 646,11	26 253,69	57 242,18
от животновъдство	лв.	26 888,18	20 758,45	50 473,51
от краве мляко	лв.	8 160,69	10 232,72	188,17
от овче мляко	лв.	1 911,77	2 389,02	75,44
други приходи (вкл.от растениевъдство)	лв.	5 757,93	5 495,25	6 768,67
- Междинно потребление - общо	лв.	23 170,47	18 773,31	40 089,43
специфични разходи в животновъдството	лв.	16 347,89	12 606,17	30 744,92
фуражи	лв.	14 611,27	11 694,76	25 833,13
<i>от които закупени</i>	лв.	11 356,15	8 087,37	23 933,40
други специфични разходи в животновъдството	лв.	1 736,62	911,41	4 911,79
други (вкл.специфични разходи в растениевъдството)	лв.	6 822,58	6 167,14	9 344,51
+ Баланс на текущи субсидии и данъци	лв.	4 864,53	4 996,33	4 357,44
данъци и такси	лв.	88,63	99,49	46,82
субсидии	лв.	4 953,16	5 095,82	4 404,26
= Брутен доход	лв.	14 340,17	12 476,71	21 510,20
- Амортизация	лв.	2 271,52	1 732,62	4 345,08
= Нетна добавена стойност	лв.	12 068,65	10 744,09	17 165,12
- Разходи за земя, труд и капитал	лв.	4 697,64	4 321,69	6 144,18
разходи за заплати и осигуровки	лв.	3 366,56	3 151,88	4 192,59
наем за земя	лв.	708,31	748,20	554,85
лихви	лв.	622,77	421,62	1 396,74
+ Субсидии за инвестиции	лв.	64,85	76,50	20,02
= Нетен доход	лв.	7 435,86	6 498,91	11 040,95
Елементи от баланса (в края на периода)				
Дълготрайни материални активи	лв.	42 679,85	41 383,56	47 667,56
земеделска земя и трайни насаждения	лв.	5 975,44	6 001,48	5 875,24
сгради	лв.	15 179,00	14 118,75	19 258,52
машини	лв.	8 639,38	5 667,02	20 076,14
животни от основни стада	лв.	12 738,28	15 429,90	2 381,77
Краткотрайни активи (общо)	лв.	22 469,76	20 321,06	30 737,31
животни	лв.	6 765,78	3 814,77	18 120,37
други	лв.	15 703,98	16 506,28	12 616,94
Заеми и задължения - общо	лв.	8 102,14	4 511,28	21 918,69
дългосрочни	лв.	4 558,09	2 952,50	10 735,90
краткосрочни	лв.	3 544,05	1 558,78	11 182,79
Показатели				
Нетна добавена стойност на ГРЕ	лв/ГРЕ	6 025,49	5 202,45	9 734,38
Брутна продукция на дка	лв/дка	304,61	206,30	1 915,38
Разходи на дка	лв/дка	281,22	195,09	1 692,42
Субсидии на дка	лв/дка	46,82	40,64	148,04

Източник: МЗХ, отдел "Агостатистика", Система за земеделска счетоводна информация'2009

* Средният брой свине и птици са изчислени на база брой свине и птици в стопанствата, отглеждащи съответния вид животни.

Таблица 4. Резултатите от СЗСИ за периода 2005 - 2009 година

Наименование	Ед. м.	2005	2006	2007	2008	2009
Стопанства в съвкупността	брой	118 088	117 939	117 793	117 572	105 893
Използвана земеделска площ	дка	249,74	237,40	325,80	320,75	348,05
от която наета	дка	224,00	208,40	289,70	285,63	314,77
Площи, заети с:						
зърнени култури	дка	151,97	135,70	123,40	163,18	185,45
маслодайни култури	дка	51,56	57,20	67,70	72,76	78,66
трайни насаждения	дка	7,86	10,90	8,90	12,31	13,59
зеленчуци	дка	2,16	2,70	1,10	1,33	1,95
Животни						
говеда и биволи	брой глави	5	6	6	5	6
овце	брой глави	11	12	16	21	23
Работна ръка						
еквивалент на пълна заетост	брой ГРЕ	2,25	2,00	2,10	2,21	2,20
от която неплатена	брой ГРЕ	1,02	1,10	1,20	1,17	1,14
Възраст на управителя	години	47	48	42	49	47
Икономически резултати						
+ Брутна продукция	лева	32 379,03	36 337,30	43 474,80	52 602,95	47 837,26
от растениевъдството	лева	19 546,02	20 345,40	25 712,40	34 438,39	30 922,58
от животновъдството	лева	9 816,73	14 652,30	15 000,90	14 171,77	14 286,67
други приходи	лева	3 012,21	1 339,50	2 761,40	3 992,79	2 628,01
- Междинно потребление - общо	лева	17 469,05	21 366,10	24 882,50	31 161,83	31 962,59
специфични разходи в растениевъдството	лева	4 976,84	4 760,10	7 225,60	9 726,16	10 709,47
специфични разходи в животновъдството	лева	4 563,34	8 996,80	9 047,80	8 938,36	8 923,73
други общи разходи	лева	7 928,87	7 609,20	8 609,10	12 497,31	12 329,39
Баланс на текущи субсидии и данъци	лева	482,34	1 009,10	5 139,60	9 137,66	13 035,82
данъци и такси	лева	211,98	67,40	266,40	119,30	233,44
субсидии	лева	694,32	1 076,50	5 406,00	9 256,96	13 269,26
= Брутен доход	лева	15 392,32	15 980,30	23 731,90	30 578,78	28 910,50
- Амортизации	лева	2 937,28	3 125,90	4 019,80	4 577,76	5 729,78
= Нетна добавена стойност	лева	12 455,04	12 854,40	19 712,00	26 001,02	23 180,71
- Разходи за земя, труд и капитал	лева	6 924,12	7 179,90	8 497,10	12 931,28	13 242,53
разходи за заплати и осигуровки	лева	4 363,24	4 840,30	4 901,80	7 091,65	6 824,74
наем за земя	лева	1 929,15	1 958,30	2 951,20	4 408,03	4 657,79
лихви	лева	631,72	381,30	644,10	1 431,60	1 759,99
+ Субсидии за инвестиции	лева	113,83	83,00	140,80	132,85	324,85
= Нетен доход	лева	5 644,76	5 757,50	11 355,70	13 202,59	10 263,04
Елементи от баланса (в края на периода)						
Дълготрайни материални активи - общо	лева	37 987,10	56 087,00	50 680,30	60 513,63	69 068,23
земеделска земя и трайни насаждения	лева	8 400,79	10 916,60	17 090,30	18 657,01	21 383,13
сгради	лева	11 718,49	10 474,50	12 197,60	14 534,83	14 774,37
машини	лева	13 151,85	12 251,60	15 739,80	21 251,93	25 348,24
животни в основните стада	лева	4 365,34	22 444,30	5 652,60	5 733,69	6 792,41
Краткотрайни активи - общо	лева	18 851,55	23 699,90	31 292,40	33 974,46	38 360,24
животни	лева	2 732,29	2 876,30	2 912,60	2 948,14	3 607,44
други	лева	16 119,26	20 823,60	28 379,80	31 026,32	34 752,80
Заеми и задължения - общо	лева	8 956,45	7 121,80	14 444,10	19 188,52	21 785,97
дългосрочни	лева	4 702,46	3 675,30	8 325,70	10 975,41	12 843,12
краткосрочни	лева	4 253,99	3 446,50	5 816,40	8 213,11	8 942,85
Показатели						
Нетна добавена стойност на ГРЕ	лева/ГРЕ	5 540,24	6 279,06	9 475,30	11 765,17	10 536,69
Брутна продукция на дка	лева/дка	129,65	153,05	133,50	164,00	137,44
Разходи на дка	лева/дка	109,43	133,40	114,80	151,74	146,34
Субсидии на дка	лева/дка	3,24	4,88	17,00	29,27	39,06

Източник: МЗХ, отдел "Агостатистика", Система за земеделска счетоводна информация 2005-2009

АНАЛИЗ НА РЕЗУЛТАТИТЕ СЗСИ'05 – СЗСИ'09 в България

АНАЛИЗ НА РЕЗУЛТАТИТЕ СЗСИ'09 в ЕС

Размерът на средната ИЗП продължава да се увеличава.

През последните 5 години броят на професионалните стопанства в България намалява, докато средната им ИЗП се увеличава. В периода 2005 – 2009 г. средната ИЗП нараства от 249 дка до близо 348 дка. Делът на наетата ИЗП остава относително постоянен и е под или над 90% през същия период.

От друга страна използваният труд, средно за всички стопанства, се колебае в границите от 2 до 2,25 годишни работни единици. Около 50% остава неплатената работна ръка.

Брутната продукция се увеличава с 62% за периода 2005-2008 г., а през 2009 г. намалява

В началото на периода брутната продукция се увеличава неравномерно, като през 2009 г. намалява, което се дължи на намаление на брутната продукция от растениевъдство. Междинното потребление нараства почти два пъти, като от 17,5 хил. лв. през 2005 г. достига до 32,0 хил. лв. през 2009 г. Почти двойно е увеличението и на разходите за амортизации. Разходите за земя, труд и капитал нарастват със 191%.

Нетният доход нараства през периода 2005-2008 година и бележи лек спад 2009 година

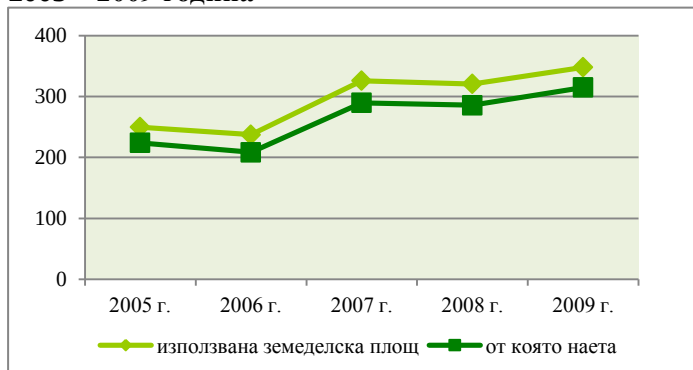
По-бързият темп на нарастване на разходите спрямо брутната продукция води до спад в нетния доход без субсидии. Този доход варира между 4 и 6 хил. лева, като през 2008 г., е най-нисък, а през 2009 г. вече е отрицателна величина.

Увеличаването на субсидиите води до компенсиране на по-високите разходи. Субсидиите бележат значителен ръст през 2007 г., когато започват да се отчитат и получаваните от стопаните субсидии от ЕС. В първата година от членството на България в ЕС субсидиите нарастват 5 пъти спрямо 2006 г., а за периода 2007 - 2009 година се увеличават два пъти и половина.

Средно с 12% намалява брутната продукция през 2009 спрямо 2008 година в ЕС

На ниво държави-членки само две страни бележат ръст. При останалите се наблюдава сериозен спад, като при брутната продукция от растениевъдство е с повече от 13%, а при брутната продукция от животновъдство – около 9%.

Графика 15. Изменение на ИЗП в периода 2005 – 2009 година

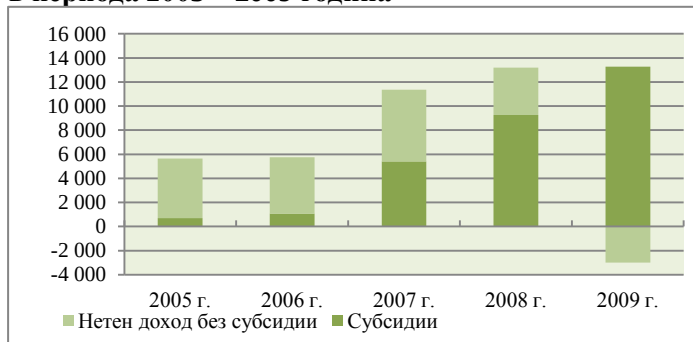
Източник: МЗХ, отдел "Агостатистика", СЗСИ'2005-2009

Графика 16. Изменение на елементите на брутната продукция и междинното потребление в периода 2005 – 2009 година

Източник: МЗХ, отдел "Агостатистика", СЗСИ'2005-2009

Графика 17. Изменение на нетния доход и субсидиите в периода 2005 – 2009 година

Източник: МЗХ, отдел "Агостатистика", СЗСИ'2005-2009

На ниво ЕС междинното потребление намалява спрямо 2008 г., като общо специфичните разходи бележат спад със 7,6%. Разходите за амортизация са относително постоянни, а разходите за земя, труд и капитал намаляват с 4 %.

В сравнение с данните за 2008 г., работната сила през 2009 г. увеличава дейността си. Но цялостното нарастване обхваща противоположни промени в двата и компонента – платен и неплатен труд. Неплатеният труд е с по-значителен дял в общия труд и се увеличава. Платената работна ръка е с по-малък дял в общия труд и намалява.

ФУНКЦИОНИРАНЕ НА СЗСИ

Около 80 хил. земеделски стопанства от държавите членки на ЕС участват в СЗСИ

Системата за земеделска счетоводна информация е създадена в ЕС през 1965 година с регламент 79/65/ЕИО и има за основна цел ежегодно събиране и обобщаване на информация за доходите на земеделските стопанства.

Извадката на СЗСИ в ЕС включва около 82 хил. стопанства, като за 2009 г. са събрани 80 217 земеделски статистически отчета. Те са представителни за съвкупността от около 5 млн. стопанства в държавите - членки, които покриват 90% от общата ИЗП и от земеделската продукция на общността. България участва в извадката с 2 хил. земеделски стопанства.

Всяка страна определя орган за връзка с ЕК

Отдел “Агростатистика” при МЗХ е определен за орган за връзка с Европейската комисия и отговаря за изграждането и функционирането на СЗСИ в България. Органът за връзка с ЕК определя начина за събиране на информацията, контролира и обработва индивидуалните данни и публикува окончателните резултати, в съответствие с изискванията на ЕК и националните нужди.

Индивидуалните данни на стопанствата са конфиденциални

Индивидуалните данни на земеделските стопанства, включени в СЗСИ, са защитени със Закона за статистиката. Те не могат да бъдат разгласявани или използвани за данъчни и други цели.

Допълнителна информация за СЗСИ (FADN – Farm Accountancy Data Network) може да се получи на следния адрес на страницата на Европейската комисия: <http://ec.europa.eu/agriculture/rica/>

ПОЛЕ НА НАБЛЮДЕНИЕ НА СЗСИ

105 893 професионални стопанства с размер над 1 ик. ед. формират полето на наблюдение на СЗСИ през 2009 година

Съгласно методологията на ЕС в полето на наблюдение на СЗСИ са включени земеделските стопанства, които са с пазарна насоченост. По този начин полето на наблюдение на СЗСИ е подсвкупност на единиците, анкетирани при преброяване на земеделските стопанства.

Резултатите от проведеното през 2003 г. преброяване на земеделските стопанства в България показват, че земеделските стопанства в страната са около 665 хиляди със среден размер на ИЗП около 44 дка.

През 2007 година, по данни от проведеното наблюдение за структурата на земеделските стопанства, броят им намалява с близо 25% и се увеличава размерът на средната използвана земеделска площ до 63 дка.

След анализ на резултатите за типологията и общата стандартна разлика (СР) на земеделските стопанства в страната е взето решение, че в полето на наблюдение на СЗСИ ще бъдат включени всички стопанства с икономически размер над 1 ик. ед. Това представлява около ¼ от стопанствата, които формират 80% от общата СР на страната.

ИЗВАДКА НА СЗСИ

1950 стопанства участват в СЗСИ през 2009 година

Представителната извадка на СЗСИ за 2009 година включва 1950 земеделски стопанства, подбрани на база тяхната специализация и икономически размер. Събирането на данни за СЗСИ започва през 2002 година с участието на 91 стопанства. Преди началото на всеки отчетен период, органите за връзка са длъжни да съставят план за подбор в съответствие с член 6 от Регламент № 79/65/ЕИО на Съвета от 15 юни 1965 г. и последващите изменения.

Участието на земеделските стопанства в системата е на доброволен принцип. Те се набират до запълване на броя, фиксиран в извадката, на определеното географско ниво, специализация и икономически размер.

ПУБЛИЧНИ ДАННИ НА СЗСИ

СЗСИ разполага с публична база данни за всички страни

СЗСИ е важен инструмент за мониторинг на Общата селскостопанска политика на ЕС. Търсенето на данни и специалните анализи за СЗСИ непрекъснато нараства. Базовите СЗСИ анализи играят важна роля в целия процес на реформата на ОСП, т.е. оценка на мерките на ОСП и в оценките на въздействието на предложенията за политики.

Стандартните резултати са сбор от статистически данни, изчислени от земеделските счетоводни отчети, и периодично се създават и публикуват от Комисията. Те са на разположение в публичната база данни. Те описват в подробности икономическото положение на земеделските стопани от различни групи в целия Европейски съюз. Чрез редовно представяне на стандартните резултати, Комисията осъществява една от двете основни цели на СЗСИ, която е оценка на доходите на земеделските стопанства.

ИЗПОЛЗВАНИ ДЕФИНИЦИИ

Използвана земеделска площ (ИЗП)

Използвана земеделска площ е площта, използвана от стопанството, независимо от собствеността ѝ. В ИЗП се включват обработваемата земя, трайните насаждения, семейните градини и постоянно затревените площи (ливади и пасища), които се използват само от изследваното стопанство.

Типология на стопанствата

Типологията на стопанствата позволява да се определят специализацията и размерът им, като се използва единен метод за класифициране на стопанствата в зависимост от дела на отглежданите от тях култури и животни, изчислен в стандартни разлики.

Типът на стопанството има 4 нива на детайлизация – общ, основен, специфичен и подразделение на специфичния. Стопанствата се групират в девет общи типа: полски култури, зеленчуци, трайни насаждения, преживни животни, непрехивни животни, смесени растениевъдни, смесени животновъдни, смесени растениевъдно-животновъдни и неклассифицирани стопанства.

Специализация на стопанствата

Специализацията на стопанството се определя по схема за класификация, заложенa в Решение 85/377, приложение II на ЕС, в зависимост от дела на частичните стандартни разлики по култури и категории животни. Стопанството е специализирано в дадено производство, когато 2/3 от общата му стандартна разлика се получава от това производство.

Икономически размер

Икономическият размер на стопанството се измерва в икономически единици и позволява сравнение на стопанства с различни специализации, при които физическият размер (средна площ, брой животни и т.н.) не носи достатъчно информация. Икономическият размер на едно стопанство се определя като общата стандартна разлика на стопанството се раздели на 1200 евро. Полученият коефициент се нарича икономическа единица (ик. ед.). Една икономическа единица е равна на 1200 евро.

Стандартни разлики (СР)

Стандартните разлики са показатели, които се изчисляват за различните култури и категории животни. Те се получават като от стойността на продукцията от 1 декар/1 животно се извадят част от преките разходи (за семена, торове, препарати, фуражи, медикаменти и др.).

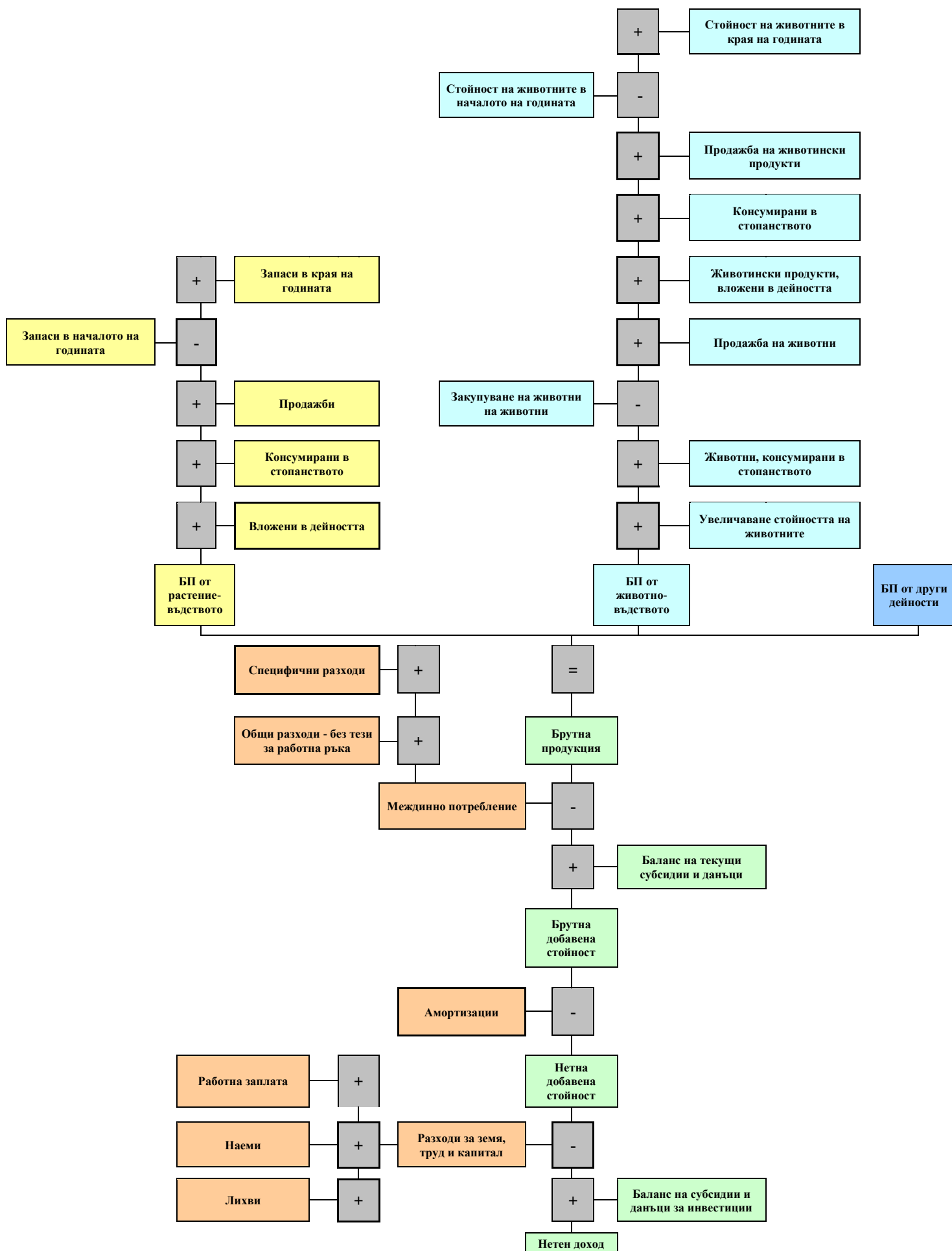
Годишна работна единица (ГРЕ)

1 годишна работна единица е равна на отработените часове от един работник на пълно работно време в рамките на една година. В България се приема, че 1 ГРЕ е равна на 1856 отработени часа в годината или 232 човекодни.

ИЗПОЛЗВАНИ ДЕФИНИЦИИ

Брутна продукция	Продукция от растениевъдство + продукция от животновъдство + приходи от други дейности.
Продукция от растениевъдството	Приходи от продажба на продукция + вложени продукти в дейността на стопанството + собствена консумация и плащания в натура + запаси на продукция в края - запаси на продукция в началото.
Продукция от животновъдството	Приходи от продажба на животни и животинска продукция + вложени продукти в дейността на стопанството + собствена консумация и плащания в натура + запаси на продукция в края – запаси на продукция в началото + стойност на животните в края – стойност на животните в началото – стойност на закупените животни.
Приходи от други дейности	Приходи от извършени услуги + приходи от отдаване на машини под наем + лихви по банкови сметки на стопанството + приходи от агротуризм + приходи от отглеждане на животни по договор + приходи от продажба на дълготрайни материални активи, стоки и материали + приходи от неселскостопански площи + други приходи.
Междинно потребление	Специфични разходи за растениевъдство + специфични разходи за животновъдство + разходи за работна ръка и механизация – разходите за заплати и осигуровки + режийни разходи (електроенергия, горива, вода и др.) + други общи разходи за дейността.
Специфични разходи за растениевъдство	Разходи за семена (собствени и закупени) + разходи за торове + разходи за препарати за растителна защита + други специфични разходи.
Специфични разходи за животновъдство	Разходи за фуражи (собствени и закупени) + други специфични разходи.
Разходи за механизация	Разходи за външни услуги + разходи за поддръжка на машини (вкл. резервни части и услуги) + разходи за горивно-смазочни материали.
Други общи разходи	Разходи за поддръжка на сградите (вкл. резервни части и услуги) + разходи за електричество + разходи за горива + разходи за вода + разходи за застраховки + други разходи.
Разходи за земя, труд и капитал	Разходи за заплати и осигуровки + разходи за наем за земя + разходи за лихви.
Брутна добавена стойност	Брутна продукция – междинно потребление – разходи за данъци и такси + приходи от субсидии за текуща дейност.
Нетна добавена стойност	Брутна добавена стойност – разходи за амортизации.
Нетен доход	Нетна добавена стойност – разходи за земя, труд и капитал + приходи от субсидии за инвестиции.
Оборотен капитал	Стойност на запасите от материали и продукция + наличност в каса и банка + вземания от клиенти.

ИКОНОМИЧЕСКИ ИНДИКАТОРИ, СЪГЛАСНО МЕТОДОЛОГИЯТА НА ЕС ЗА СЗСИ

ИЗПОЛЗВАНИ СЪКРАЩЕНИЯ И ЗНАЦИ

СЗСИ	Система за земеделска счетоводна информация
МЗХ	Министерство на земеделието и храните
ЕС	Европейски съюз
ЕК	Европейска комисия
БП	Брутна продукция
БДС	Брутна добавена стойност
НДС	Нетна добавена стойност
НД	Нетен доход
ГРЕ	Годишна работна единица
ик. ед.	Икономически единици
дка	декари
лв.	лева
бр.	брой
ИЗП	Използвана земеделска площ
СР	Стандартни разлики

Публикацията е приключена редакционно през юни 2012 година

Отговорник на публикацията: Диана Атанасова

Редакция: МЗХ, отдел “Агростатистика”

За контакти: МЗХ, отдел “Агростатистика”

Тел. 985 11 379, факс 980 82 94

E-mail: agrostat@mzh.government.bg

Интернет страница на МЗХ:
<http://www.mzh.government.bg>